

tauera kai, tauera konohi mona anake. *Kauaka ona paepae kai hei horoia ki te wai horoi o nga paepae kai a te katoa. . . .*

Nga kai-tiaki: Te tikanga tika ia, ma te neehi whai tiwhikete e tiaki te mate piwa taipo. Kua whakaakona hoki ia ki nga tohu tohu o te tiaki i te mate nei. No reira, mehemea he neehi e tata ana mai, me karanga kia haere mai hei tiaki, hei tohutohu ranei. Ko enei tohutohu mo nga mea tawhiti i nga neehi, i nga takuta: ara, mo nga tangata o Maunga Pohatu, o Te Whaiti, o Ruatahuna, o Maraenui, o Omaio, o Te Kaha, o Raukokore, o Whangaparaoa me Potaka. *Tuatahi* mo nga kakahu. Me tuitui he kaka kareko hei uhi i nga kaka o te kai tiaki; penei me te kaka ma o te minita karakia nei. Ka tomo ki roto i te ruuma. kakakahu i taua kaka. Ka puta ki waho, ka unu. *Tuarua* mo nga ringaringa. Me tango mai he peihana motuhake hei takotoranga wai rongoa hei horoi i ona ringaringa. Ki te kore he peihana me tini karahini noa. Kia tata tonu te ki i te wai. Ka riringi iho he *Jey's Fluid* ki roto. Me whakaaro noa kia rite te rahi ki te rahi e pau ki roto i te tepara puunu *I nga wa katoa e pa atu ana ona ringa ki te turoro, me horoi ona ringa ki te wai nei i muri iho. .Kauaka tenei tohutohu e takahia.* Ki te takahia, tera ke piri mai nga purapura piwa ki runga o ana ringa. Kei nanao atu ki te kai, ka pe ki runga i aua kai. Ka kainga e ia aua kai. ka uru ki roto ia ia aua purapura, ka pangia ia. Engari mehemea kua pangia ia e te piwa i mua atu, kaore noa ia e tino whakapapatotia mo tenei taha o te mahi. *Kaore hoki te mate piwa taipo e pa tuarua ki te tangata.* Ahakoa he mau mimi tona mahi. he mau paru ranei, he uhi noa atu ranei i nga kaka o te turoro, *me horoi rawa ona ringa i muri iho.* Me tauera motuhake ano mona.

Tuatoru. Nga wai unu, me nga miraka ma te nuinga o te whanau me paera rawa hei patu i nga purapura o te mate,

Tuawha: Te tikanga tino tika, kauaka rawa tetahi tangata e haere ki roto i te ruuma o te turoro. Mehemea ki te haere, kauaka hei hongu, hei kili ranei. *Me horoi nga ringa i muri iho o te whariru-tanga.*

Tuarima: Ko nga mea o te iwi kaore ano kia pangia e te piwa taipo, me haere kia "werowerotia" e te neehi ki nga rongoa a te Tari o te Ora (Inoculation). *Engari kauaka e haere i te wa kua puta te mate piwa ki tetahi o te whanau, ki te takiwa ranei.* Taua rongoa "werowero" hei karo i te mate. Ko i ana e ahuhenua na nga neehi ki te mahi i taua mahi. Engari k ite mahia i te wa he piwa taipo kei te tata mai, a ka pangia tetahi i "werowerotia" tutata-tia tonutia, ka taburi mai taua rongoa hei hoa riri *Ara ka aitua te tangata.* No reira kia tawhiti noa mai i nga paanga piwa ka haere kia "werowerotia."

Tuaono: Me arai nga kai a te hunga ora kei nohongia e te